

Examensarbete 15 hp

Lärarexamen

2010

John Hugardt

**Instrumentallärares
syn på övande**

Handledare: Maria Calissendorff

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Förord

Skulle vilja ge ett stort tack till min handledare Maria Calissendorff för all hjälp och stöd. Min far för alla svar till frågor i tid och otid och till alla lärare som ställt upp i min intervju. Ett tack även till alla människor som hjälpt till genom att diskutera ämnet med mig och gett mig massa feedback och tankar kring mitt arbete med uppsatsen.

TACK!

Sammanfattning

Syftet med denna undersökning är att undersöka hur lärare idag designar (formar) elevers sätt att öva. Det har visat sig i tidigare studier att det finns stora brister hos många nybörjarinstrumentalister om hur man gör och vad övning egentligen innebär? Vissa elever övar utan att veta på vilket sätt de kan få användning av övningen och kanske med fokus på att göra läraren nöjd istället för att utveckla sin förmåga till att musicera på sitt instrument. Andra elever kanske vet vad dom vill uppnå med en övning men har en bristande övningsteknik. Denna uppsats går inte in i detalj på strategier kring övningsteknik, men tar däremot upp frågor kring lärarens sätt att arbeta med övning för eleven i förberedelse inför lektion, kommunikation under lektion och i uppföljning av lektionen.

I mitt arbete har jag valt en kvalitativ studie där jag intervjuat sex stycken instrumentallärare, som undervisar i olika instrument och arbetar på olika kulturskolor. I forskning och litteratur kring ämnet övning kan man dela upp ämnet i följande två aspekter. Vad vi vet om hjärnans förmåga och kapacitet till att lära in nya saker, samt vad det filosofiska förhållande till övning innebär och hur vi vill förmedla det till andra. Det finns olika tillvägagångssätt inom de båda, men det är mer i den filosofiska aspekten på ämnet som åsikterna går isär.

Min studie visar olika aspekter på hur lärarna förhåller sig kring elevens övning på lektionen och olika tankar kring vad övning betyder. Det har till exempel visat sig vara svårare att metodiskt lära ut en ny övning än att lösa problem som uppstår under övning. Att det finns brist på förberedelse kring metodik av de olika övningar som lärarna använder sig av, men en god flexibilitet i förhållningssättet till elevens personlighet och förutsättning vad gäller problemlösning på lektionen.

Sökord: Övning, instrumentalpedagogik, inläring, övningsmetodik.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Bakgrund	4
2.1 Tidigare forskning	4
2.1.1 Problemområde	4
2.1.2 Övningsteknik	5
2.1.3 Föräldrarna och lärarens påverkan	5
2.1.4 Motivationsfaktorer	6
2.2.1 Övning eller läxa	6
2.2.2 Öva eller spela	7
3. Syfte och frågeställningar	8
4. Metod	8
4.1 Population och urval	8
4.2 Intervjufrågor och intervjuförfarande.	9
5. Resultat	9
5.1 Presentation	9
5.2 Intervjusvar	11
5.3 Förberedelse	11
5.4 Kommunikation	14
5.5 Resultat och uppföljning	17
5.6 Översikt av resultatet	21
5.6.1 Förberedelse	21
5.6.2 Kommunikation	21
5.6.3 Resultat och uppföljning	21
6. Diskussion	22
6.1 Faktorer att diskutera kring	22
6.2 Metoddiskussion	25
6.3 Fortsatt forskning	26
6.4 Musikskolans fortsatta utveckling	26
7. Referenser	27
(bilaga 1)	28

1. Inledning

Enligt mina erfarenheter har alla musiker någon känsla kopplad till sin övning. Upplevelsen kan vara lustfylld eller kanske lite ångestladdad. Vissa känner att övning är någonting som bara måste göras och känner sig tillfredsställda när det väl är gjort. Några kan nästan inte sluta när de väl börjat, medan andra har lättare för att sluta innan de ens kommit igång.

Mitt huvudinstrument är trumset och jag studerar på Kungliga Musikhögskolan till trumsetspedagog. Vad jag kan minnas har jag alltid haft väldigt svårt för att öva. Jag har ofta tappat fokus, intresse och motivation då jag egentligen inte riktigt förstått vad det är jag gör när jag övar och ibland varför man övar på vissa övningar, vilket jag tror är den bidragande orsaken till flertalet skador och spänningsrelaterade problem under åren. När denna övningsproblematik plågat mig under större delen av mitt aktiva musikliv är det väldigt lätt att tappa självkänslan och den konstnärliga lågan för sitt musikaliska arbete. Vanligtvis slutar man väl i tidigare stadie spela helt och hållet om man nu inte är enormt envis, som jag, och tror att ”någon gång ska det väl ändå gå!”. Någonstans på vägen började jag fundera kring min övning. Kan det verkligen vara så fel på mig, att jag är så trög beträffande att lära mig nya saker när det gäller att vifta på fötterna och armarna med pinnar i olika rörelsemönster? Är bara vissa menade för att göra detta? Om jag hade fått en annan inkörsport, studieteknik, till övning i tidigare skede, hade det då kunnat vara enklare och roligare? Kanske roligare och därav enklare. Två adjektiv som verkar gå hand i hand.

När mina elever knallar hem efter mina lektioner funderar jag ofta på hur de ställer sig till de nya övningar de fått med sig. Vad försiggår i deras hjärnor när de sätter sig med övning framför instrumentet (trummorna) hemma. Vad är övning för dem? Kommer de öva bara för att göra mig, eller kanske någon annan nöjd? Är övningen någonting de kommer ha nytta av längre fram? Reflekterar de över övningen överhuvudtaget och kommer de kunna forma sin egen övning av de kunskaper de får och därav nå sina egna mål de har för sitt framtida musicerande, dvs bli sina egna lärare? Vi är ju alla så olika beträffande hur vi fungerar. En elev kanske har lätt för att lära sig ett instrument för att de präglas av ett stimulerande och metodiskt tankesätt kring hantering av ny information som eleven fått av sin mattelärare, svensklärare etc. En annan genom sättet han/hon lärde sig leka och lösa problem när de var små, osv.

Som jag redan ovan nämnt har jag själv haft problem med att kunna tillgodogöra mig övning på ett bra sätt. Jag vet att jag en gång i tiden fick den där känslan av att jag bara måste få ur mig musik på något sätt. Då kuddarna i soffan blev offer för mitt eviga hamrande, så blev trumsetet en naturlig utväg. Någonstans på vägen gick dock denna känsla lite förlorad, eller så skulle man kunna säga att den bara gömts för mig. Jag hade redan spelat trumpet en ganska lång tid innan jag började med trummorna. Att spela trumpet kändes så småningom mer som en börda i mitt liv och efter ett tag beslutade jag mig för att sluta spela. Varför har jag egentligen inte funderat så mycket kring tidigare men jag minns att jag tyckte det var väldigt tråkigt att öva. Det fanns ingen kreativ gnista och lust till själva musicerandet med trumpeten. Dessutom mer av kravkänslor av otillräcklighet då man aldrig riktigt gjort läxan. Jag kände mig inte tillräckligt bra och jag hade verkligen inga klara mål eller ambitioner med vad jag egentligen ville uppnå med mitt spelande. Antagligen för att jag inte var så förtjust i att öva överhuvudtaget utan tyckte det var roligare att hålla på med aktiviteter där jag slapp lägga så stor energi på att försöka förbättra mig eftersom försöken ofta misslyckades. En aktivitet som gav mig en paus från detta var att måla.

Målandet blev min lugna stund där jag inte kände att jag hela tiden behövde öva för att kunna uttrycka mig. Det fanns inget bra eller dåligt, där fanns bara jag. Jag ritade det jag kände och genom att det inte fanns några krav från något håll så var min upplevelse att jag faktiskt hela tiden blev bättre eftersom det resulterade i att jag hittade min väg och verkligen ville förbättra mig på egen hand. Egentligen existerade inte ens ordet förbättring i detta tankesätt utan bara en stor energi och glöd till att få fortsätta att måla – att få skapa. Tyvärr så smittades jag av min syn på övning när det gäller trumpeten och inte målandet när jag senare satte mig bakom trummorna och tanken öva dök upp i min skalle. Jag ville bara spela till skivor och helst till sådan musik där jag slapp tänka så mycket. Övning för mig var tråkiga papper med massa noter på, en ansträngning som tog bort allt fokus från det jag tyckte var roligt med musiken – att bara få spela och uttrycka sig.

Man märker snabbt som utövande musiker hur fysiken och psyket är tätt sammanlänkade. Ilska och irritation över hur kroppen ger upp när man MÅSTE hinna öva. Irritationen sammanlänkas med stressen och en trolig bidragande orsak till alla spänningar i rygg-och nacke. Tankar sätter igång och en hemsk ond cirkel tar form. All fokusering på det roliga försvinner och man förknippar musiken med obehagskänslor – ett fruktansvärt tråkigt förlopp att genomlida när det betyder så mycket av ens liv och som från början startade i glädjen att få uttrycka sig. Det borde aldrig behöva gå så här långt och därav mitt intresse för detta problemområde. Med tanke på min problematiska övningsbakgrund så tycker jag det vore väldigt intressant att forska i frågan om hur lärare idag påverkar elevens övningsdesign och om de har strategier för det, eller ens är medvetna om det. Övningen är också en sådan stor och ofrånkomlig del som man som musiker måste leva med och utföra nästan varje dag, vilket måste anses ganska unikt i yrkeslivet. Jag är nyfiken på huruvida läraren kan påverka elevens syn på övning. Då läraren kommer förmedla övning till eleven på något sätt så tror jag man kan hitta väsentliga delar i detta ämne som berör lärarens roll.

2. Bakgrund

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Problemområde

Problemområdet rör hur musiklärare fungerar och verkar när det gäller direkt och indirekt förmedlande av övning till elever. Eftersom jag själv håller på att utbilda mig till instrumentlärare kommer denna undersökning först och främst gälla just övning på instrument.

Maria Calissendorff (2005, s. 56) har undersökt förskolebarn som spelar fiol och hänvisar till en studie av bl a Pitts, Davidson och McPherson, som intervjuade 158 nybörjarinstrumentalister i åldern 7-9 år om just övning. Forskarna kunde konstatera att många elever inte hade förstått vad öva verkligen var. Nybörjarna hade oftast inte förmågan att identifiera svårigheterna i spelet samt problem med att medvetandegöra de långsiktiga målen och den kortsiktiga slutprodukten. Då även eleverna i denna skara filmades när de övade hemma så framkom det stora brister i övningstrategin. Många spelade bara hela stycket igenom utan försök att identifiera eller korrigera felaktigheter. Ingen övningsteknik på enstaka detaljer förekom. Märkte eleven att det blev fel så spelades ofta hela stycket om från början. Många av eleverna kopierade rutinen från lektionen till deras övningstund med att spela en skala, följt av ett stycke. Detta utan att egentligen förstå meningen med det, visade det sig. Det framkom också att eleverna införde undvikandetaktik under passen så

till den grad att de flesta bara övade den minimilängd som krävdes för att tillfredsställa föräldrar och lärare. Detta resultat påvisar att det idag finns stora problem på detta område och att eleverna måste kunna få kunskap om vad övning innebär.

2.1.2 Övningsteknik

Det finns idag en del teorier om vad som sägs vara praxis gällande god inlärnings- och övningsteknik. Några av dessa teorier nämns i Robert Schencks bok *"Spelrum"* (2000) där han översiktligt förklarar grundläggande övningsprinciper och strategier. Det handlar om att förstärka inlärningsspåret genom korta intensiva pass hellre än långa, öva långsamt så att man inte övar in fel rörelsemönster, koncentrera sig på en sak i taget och kunna strukturera korta och långsiktiga mål samt hur man övar med stor uppmärksamhet men utan att döma. Att anpassa kroppen till övningarna med överkompensation och att moment av *jag-kan-känslan* måste få finnas med som motivationsfaktor, att då och då få njuta av sådant man redan kan. Schenck menar också att alla dessa principer bör styra vår undervisning. Allt detta genom beprövad erfarenhet med grundantaganden som ligger bakom. Något som vi egentligen vet väldigt lite om och speciellt hur effektivt det fungerar olika elever emellan.

Så sent som i slutet på nittiotalet påpekade också Susan A. O'Neill (1997) att det fanns väldigt lite forskning inom detta område, som påvisar varför vissa elever lyckas med vissa övningar på exempelvis två timmar medan andra behöver mycket mer tid och vad det är som driver dem i det långa loppet (s. 53). Hon förklarar också att även föräldrarna har här en betydande roll men det har inte kunnat påvisats hur. Efter O'Neill har dock andra studier mer tagit fasta på föräldrarnas påverkan när det gäller barnets övning.

2.1.3 Föräldrarna och lärarens påverkan

Calissendorff (2005, s. 57) förklarar lite mer om forskning kring föräldrarnas roll, vilket kan sammankopplas med lärarens. Föräldrarna bör ha en klar uppfattning om vad själva övandet ska innehålla så att de kan tolerera och berömma den processen istället för att rikta in sig på framgångarna hos deras barn. De bör också ha kunskapen om att barnen lär in på olika sätt och att det finns flera vägar att utföra övningen på, där mycket beror på barnets personlighet och dess mognad för att lära. Calissendorff hänvisar till Gremlin och Gremlin (2002) som påpekar just hur föräldrarna här kan hjälpa barnen att anpassa situationen till barnets inlärningsstil. Man strukturerar övningen eller låter barnet ta eget stort ansvar om det behövs. Denna hänsyn ökar barnets positiva inställning (motivation) till att spela instrumentet enligt Gremlin och Gremlin.

Schenck (2000, s. 204) beskriver hur läraren måste ha bred syn på hur övning kan se ut då övningstrategier och metoder kan skilja sig helt från våra egna beroende på elevens ålder, personlighet, övriga intressen, ambitionsnivå, allmänna inställning och sammanhanget där musiken förekommer. Andreas Lehman (1997) påpekar också svårigheten med detta när läraren ska instruera övning. Det svåra ligger i att alltid veta vilka övningsstrategier som behövs, då läraren inte är medveten om alla dessa olika förhållningssätt i lärandet som används intuitivt i övningen. Det kan resultera i en dominans av imitation från elevens sida och uppfattningen från läraren att: det som fungerar för mig, fungerar för dig.

2.1.4 Motivationsfaktorer

Susan Hallam (1997, s. 178) är intresserad av motivationsfaktorn och påpekar att hur man sett på detta fenomen över tid och tillbaka i historien, har att göra med för tillfället rådande, psykologiska förklaringsmodeller. Nu rådande modell (1997) är konstruktivistisk och innebär att all kunskap konstrueras av individen i ett samspel med omgivningen i ett sammanhang som innefattar individens historia och erfarenheter och den sociokulturella kontexten och dess historia.

Det boken också lägger vikt vid (O'Neill) inom detta ämne är att forskningen lyckats komma fram till att motivationen till övning går lättare om den drivs av tydliga mål, personligt utmanande och spännande uppgifter, som Schenck (2000) också nämner i ”*Spelrum*”. Schenck påpekar vikten med lust och motivation som grundförutsättningen för en tillfredsställande och framgångsrik övning.

2.2 Forskning och filosofi

2.2.1 Övning eller läxa

Varför förknippas övning ibland med läxor och läxor med något man måste kämpa sig genom? Har begreppet övning kanske blivit befleckt av detta synsätt på läxor, där känslan avskärmas från alla former av musikglädje. Detta övande förklaras oftast som ett slags måste, ett ständigt nötande som måste utföras för att kunna utvecklas – att bli bättre. Detta kan ju i värsta fall övergå till livsuppfyllande krav istället för något som kompletterar och berikar ens liv. Det finns många berättelser inom detta ämne. En handlar om den norske tenorsaxofonisten Bjarne Nerem som beskrivs i Oscar Hedlunds bok ”*Galen i Musik*”(1974, kap. ”DU HAR VÄL ÖVET, BJARNE!?”) där Bjarne, genom hot och tjat om övning från sin ambitiösa fader, känner sig otrygg och rädd för att inte klara livets krav. Sådana krav som han genom yttre påverkan skapat sig själv.

Ett vanligt upplägg från skolan och eventuellt föräldrar hemma brukar vara: ”Gör dina läxor först, sen kan du göra det du vill”(vilket förknippas med att göra något roligt). Detta känns även bekant inom många kulturer inom musikpedagogiken. Det kan tolkas som om att man måste ta sig genom övningar och övningstid för att sedan kunna spela och ha roligt. Eleven kanske får fylla kryss på ett övningsschema som denne fått av läraren och när man kryssat i alla dagar så får man en belöning i form av guldstjärna etc., vilket ska stärka eleven att känna sig nöjd, duktig och förhoppningsvis ”peppad” inför nästa uppgift. Tankarna kring detta grundar sig i att få eleven medveten om att ”övning ger färdighet”. En filosofi och uppfattning att det då alltså med tiden kommer motivera eleven att se mönstret mellan sin övning och, det förhoppningsvis goda, resultat därav. Detta är kanske något man kan lyckas med om man som elev är väl medveten om det uppsatta målet, gör det till sitt eget och är väl förbered för att kunna hantera olika problem som dyker upp på vägen. Dock lyckas ju inte alla med det och vissa musiker/pedagoger/filosofier som exempelvis Kenny Werner (se nedan) hävdar då att det finns risk för att man i stället för att låta eleverna få forska fram sin musikglädje till övning så berövas de den äkta motivationen (den ursprungliga drivkraften) genom att påtvingas resultatbaserad övning där deras ”duktighet” står i fokus.

2.2.2 Öva eller spela

Det finns även många exempel på hur eleverna skiljer mellan att spela och att öva, där spelandet utgör själva glädjen och kärnan i ett musikaliskt utövande medan övningen hamnar i förpliktelse.

Schenck citerar gitarrpedagogen Joseph O'Connor som frågat sina elever vad ordet ”övning” inneburit för dem och fått dessa svar:

De tyckte att övning är upprepning; den skiljer ut de svåra partierna och koncentreras enbart på dem. Den är till för att man ska bli bättre och den är inte rolig. Den är något man måste göra för att spela bra. Övning är en plikt som måste klaras av för att komma närmare ett förlovat land där man kan ”spela gitarr”. Övning ställdes mot att helt enkelt spela stycket rakt igenom, som är något man bara kan göra om man övat...

Många elever verkade inte tycka att övningen egentligen är att musicera. Att ”öva” är ett annat tillstånd än att ”spela”. Det är inte alltid behagligt att ”öva”, men det är det att ”spela”.

(Schenck, 2000, s 203)

Att dela upp detta med musik kontra övning är något som Tomas Saar (1999) behandlar i sin avhandling. Han menar att man skulle kunna dra en skiljelinje mellan detta lärande, vilket får betraktas som den pedagogiska inramningen, och den musikaliska inramningen där själva lärandet ingår i spelandet men blir omedvetet, samtidigt som den personliga delaktigheten är stor. Denna skiljelinje märks tydligt i citatet nedan som är hämtat från en forskningsintervju där Saar frågar en elev(s.141).

Tomas: Vad gjorde ni i onsdags

Elev: Vi spelade och fick ny läxa.

Tomas: Lärde ni er någonting?

Elev: Nej inte mycket.

Tomas: Vad gjorde ni då?

Elev: Vi spelade.

Denna inställning till övning på sitt instrument har bidragit till en mängd olika böcker av författare, musiker, pedagoger, konsulter som upplever samma problem. Bland andra musikern och författaren Kenny Werner (1996) som upplevt som liten, hur den produktiva magin försvinner när de vuxna började ställa kraven om övning och hur hans musikaliska, positiva upplevelse förpassades till läxornas säkerhetsbunker. Werner påpekar att många här slutar spela helt när musiken filtreras ut ur studierna. Det är en torr pedagogik som han tycker följer vidare från generation till generation. Musiken identifieras med regler istället för med det roliga och det fria. Han hävdar att detta kan i värsta fall leda till minskad självkänsla vilket kan resultera i svårigheter att uppskatta livet i allmänhet. För att tro att vi är bra måste vi hela tiden spela bra och detta i form av att nå resultaten från våra läxor, övningar etc.

En annan som funderat kring problematiken av övning och spelande är Nachmanovitch (1990, s.71) som hävdar att vi måste jobba mot den ”äkta varan” - uppförandet, när vi övar. Uppförandet i form av något lustfyllt och själsberikande. Skiljer vi på detta så blir ingendera särskilt äkta och det är sådan pedagogik som kan påverka många barn att tycka övning är tråkigt och ogilla sitt instrument. Man kan få en skev bild till musiken i största allmänhet menar han och detta sätt med att jobba efter resultatet kan även förstöra själva idén om produktivt arbete oavsett om det gäller musik, litteratur eller kanske matematik.

Klas Mellander är känd internationell managementkonsult inom företagsbranschen. Han har stor erfarenhet då det gäller att förändra processer i företag och större organisationer där det kan behövas en förnyad syn på själva lärandet. I hans bok "Länge leve lärandet" (1991) tar han upp problematiken kring hur vi:

...av pur okunnighet har en tendens att krångla till det för oss, och snarare försvagar än förstärker förutsättningarna för inlärandet så fort det handlar om formell undervisning. (s.3)

Mellander påvisar även elevens vädjan att få utveckla sin spontana nyfikenhet, tänka själv, dra sina egna slutsatser, förstå sammanhang och få den information som är vital för eleven i dennes värld och inte en massa annan överflödigt info (s.89).

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka om, och i så fall hur, instrumentallärare designar sina elevers övning.

- Hur förbereder lärarna lektionen?
- Vilken metodik används under lektionen?
- Hur ser uppföljningsarbetet ut?

4. Metod

Jag har intervjuat sex stycken instrumentallärare på olika kulturskolor angående deras metoder när de undervisar sina elever. Jag har använt mig av metoden intervju då jag anser det vara den bästa metoden att mer djupgående kunna få reda på de fakta som jag är intresserad av.

4.1 Population och urval

Populationen är lärare inom kulturskolan, och av praktiska skäl inom stockholmsområdet. Urvalet lärare är uttagna och kopplade till syftet och undervisar på följande instrument: trumset, slagverk, bas, elgitarr och sång. Jag har valt att låta dem vara anonyma och kommer kalla dem; **Erik, Anita, Rickard, Tor, Jakob** och **Rolf**. Dessa lärare är i varierande ålder och har tjänstgjort olika länge inom kulturskolan och jag har gjort detta val för att deras utformning av det pedagogiska upplägget kan vara olika och skilja sig på grund av exempelvis erfarenhet, vilja att testa nya saker och vilken pedagogisk utformning som rådde i deras utbildning under en viss tid. Att de är lärare med olika instrument anser jag vara intressant då det finns så många olika sätt att lära ut på, speciellt i variationen mellan instrumenten. Vissa av dem känner jag sen innan och anser att detta kommer ge mer fördelar än nackdelar då jag i intervjun eventuellt kan utgå från situationer som vi båda känner till, kanske även varit delaktig i, och kan koppla detta till mina frågor och samtala kring.

4.2 Intervjufrågor och intervjuförfarande.

Jag har använt mig av ”kvalitativa intervjuer” och ”Enkätboken” (Trost 1993 och 2001) för att forma min intervju som är öppen och halvstrukturerad, vilket innebär att jag förberett frågorna i bestämd ordning men sedan kanske hoppat lite mellan dem då förloppet av intervjun har haft olika utveckling och vissa av svaren lett in på någon av frågorna som inte kommit i min ordning.

Det finns 3 st grundfrågor och delfrågor till var och en av dessa. Grundfrågorna är:

1. Lärarens förberedelser och variation i förhållande till olika elever - individualisering.
Behandlas i **5.3**
2. Kommunikation på lektionen - intresse och engagemang för eleven?
Behandlas i **5.4**
3. Hur följer läraren upp elevens övning?
Behandlas i **5.5**

Det jag försöker hitta i grundfrågorna är sättet hur läraren medvetet eller undermedvetet formar eleven, så att den kan tillgodogöra sig övning, alltså själva designen.
(Alla delfrågor finns i medföljande bilaga 1.)

Två stycken intervjuer dokumenterades genom att svaren skrevs ned direkt på min bärbara dator. I de resterande fyra använde jag mig av en diktafon och transkriberade dessa sedan till text i datorn. Den ungefärliga tiden för varje intervju var 40 min. Efter utskrift av intervjuerna så gick jag igenom dem och jämförde svaren till de olika grundfrågorna. Jag skickade sedan de individuella svaren till respektive lärare som har fått läsa igenom och godkänna texten.

5. Resultat

Råmaterialet struktureras så att svaren, så långt som möjligt, tydliggörs och presenteras efter uppsatsen syfte. Jag delar upp varje grundfråga i olika avsnitt (enligt ovan 4.2), där svaren till de olika delfrågorna finns med. Grundfrågorna benas ut som rubriker och tanken med detta är att det ska bli mer lättöverskådligt och att man kan göra en lättare jämförelse mellan svaren utan att behöva hoppa mellan olika sidor.

5.1 Presentation

De flesta lärare har en bakgrund i musikgymnasium och musik/kulturskola. Alla utom en har studerat på folkhögskola och några av dem har även fullgjort musikstudier i USA och tjänstgjort vid arméns musikkår. Samtliga har examen från musikhögskola men en av lärarna saknar pedagogisk utbildning därifrån.

Erik jobbar som trum- och slagverkslärare på kulturskola fyra dagar i veckan. Arbetstiderna varierar lite från dag till dag och i perioder, men håller oftast på från lunch (tolvtiden) fram till klockan sex på kvällen. Han har elever från årskurs fyra, som denna kulturskola satt som nedre gräns för att börja spela, upp till gymnasiet. I sitt arbete tycker Erik att detta skilda spektra på elevålder och blandning mellan nybörjare och fortsättningselever är en bra kombination i arbetet. Erik påpekar dock att;

...det är klart att det är extra roligt att undervisa sådana som är väldigt bra. Man får en kick av det. Man måste ju hitta ett annat förhållningssätt när man undervisar nybörjare.

Han menar att man inte kan sitta och hänga över dessa nybörjare utan måste få igång dem med spelandet så fort som möjligt.

Anita jobbar på kulturskola kombinerat med grundskola. Hennes huvudinstrument är sång men den är en ganska liten del av hennes arbete som också innefattar klassundervisning, körledare och diverse skolprojekt. På Anitas kulturskola är spridning i ålder mellan tolv till tjugo år. Vanligtvis brukar de ta in eleverna vid tretton års ålder. Hon påpekar att det är jättestor spridning i kunskapsnivå, men uppskattar detta. På just denna kulturskola så finns det fler sånglärare och ett system där eleverna delas in i olika grupper beroende på kunskapsnivå. Sånglärarna turas sedan om att ha dessa grupper i olika perioder. Anita säger;

Jag tycker det är bra att vi växlar och att fler lärare ser alla elever, då man kan diskutera vissa problem som uppstår sinsemellan. Man ser och lyssnar på olika sätt för att vi är ju alla olika och lär också in på olika sätt.

Rickard håller till på en kulturskola i en förort till Stockholm. Där bedriver han gitarrundervisning tisdagar till torsdagar. Eleverna på hans skola är mellan 10 och 20 år och det är här en maxgräns på att få gå tio år på skolan. Han tycker att klimatet med den blandade kunskapsnivån är helt ok att arbeta i, trots, som han säger; ”...att ganska få procent är på en högre kunskapsnivå när det gäller kulturskolan.”

Något som Rickard uppskattar med sitt arbete är att han får följa sina elever genom ungdomens alla stadier. Detta är ett av de privilegier som få andra lärargrupper får uppleva, berättar han.

Tor arbetar också i en förort till Stockholm. Här tar han sig an elever som spelar trummor och hans arbetstid inom kulturskolan är två dagar i veckan med lite varierande tid. Hans nybörjarelever är nio år och hans äldsta har eventuellt börjat högstadiet eller gymnasiet. Liksom de andra lärarna blir då arbetsssyslan varierande för de olika eleverna med olika förkunskaper men Tor tycker detta känns helt ok.

Jakob har trumsetet och slagverk (marimba, xylofon, vibrafon etc.) som sitt huvudinstrument. Jakob har sin arbetsplats på en kulturskola inne i centrala Stockholm. Här jobbar han tre dagar i veckan och har elever som är nybörjare och fortsättningselever från tolv till tjugotvå år gamla. Arbetet känns stimulerande säger han och berättar om sitt upplägg;

Man ser en progression med eleverna och något slags helhetstänkande i denna process. Det funkar att göra igen...dock med lite andra vägar. Det sporrar en att tro att det går att lyckas en gång till.

Rolf har baselever på kulturskolan, ett gymnasium och musikhögskolan. Han menar att det blir olika sätt att fördela arbetstiden på när man jobbar på kulturskola jämfört med gymnasiet eller högskolan. Det blir ett annat förhållningssätt att arbeta då han stöter på vissa elever som inte lägger ned så mycket tid på övning och bara kommer dit för att lira, medan vissa andra satsar hårt på musiken och vill studera vidare;

...det blir ju mer arbete då man måste jobba med olika grejer när alla är på olika nivå och därav mer förberedelsetid”.

5.2 Intervjusvar

5.3 Förberedelse

Denna rubrik handlar om hur lärarna tänker kring sin metodik och om det kanske sker ett medvetet val av att använda olika metodik, när det gäller olika elever. Jag är nyfiken på hur mycket av elevens olika sätt att lära in som får stå i fokus.

I min fråga ” **Är ditt upplägg av lektion, genomgång av ett och samma innehåll, olika för olika elever?**” får jag liknande svar men med vissa skiftningar.

Rickard förklarar sitt upplägg av en, i princip, vanlig lektion.

De flesta elever går igenom ungefär samma grejer men förhållningssättet till eleven brukar korrigera sig självt efter deras intresse och förutsättningar. I stora delar får man väl säga att jag kör typ samma approach. Jag försöker gå igenom det som jag tycker är mest grundläggande, ex. solospel, ackordspel, avistaläsning etc.

Tor berättar mer om att det ofta kan bli så att man fastnar på olika ställen i utvecklingen när det gäller samma material.

...man får använda olika förhållningssätt till de olika eleverna och det finns många olika plan man kan jobba med samma övning”.

Erik säger:

Ja man får anpassa sig väldigt mycket beroende på vilken elev det är. En del som fattar väldigt snabbt kan man ju gå in lite mer noggrant på materialet och detaljerna. Andra får man hålla på lite längre med. Jag försöker anpassa mig väldigt mycket individuellt.

Jakob är inne på att man kan ta vara på elevernas starka sidor att lösa problem på. Han brukar oftast också spela igenom allt material han använder i sin undervisning och försöker därav upptäcka nya vägar och sätt, varpå han kan förklara och hjälpa till hur eleverna kan angripa problemet på.

Att eleverna har olika fungerande och mindre bra fungerande sätt att lösa övningar och problem på har Rolf funderat mycket över. Han använder oftast inte samma material för olika elever, oavsett om de är på samma nivå. Själva upplägget beskrivs såhär;

Det varierar beroende på deras motivation och jag försöker anpassa mig därefter. Individer är ju olika och jag har som mål att hitta en nivå som passar eleven efter talang på olika områden och efter deras ambitionsnivå. Jag vill göra eleven självständig.

När jag ställer följdfrågan om hur de tror den allmänna musikläraren gör i detta avseende, så får jag lite annorlunda svar från några av de andra.

Jag tror de flesta lärare tar hänsyn till att elever är olika. Skiftande förarbete där effektiviteten kan variera på hur pedagogisk man är som lärare. - Tor

Anita kopplar detta mer direkt till den inre motivationen:

Det är nog väldigt olika, men det är jättesvårt att säga. I stort handlar det om personlighet, engagemang och inställning till sitt jobb. Hur roligt man tycker det är att jobba som lärare. Det går säkert i perioder också, beroende på hur man mår etc. Ibland går det på rutin och ibland engagerar man sig extra.

Rolfs uppfattning är:

...att det tyvärr ofta sker på kulturskolor och estetiska gymnasium, att instrumentallärare följer en lärobok, år för år, sida för sida utan att anteckna och försöka specificera vad som bör förbättras, ta vara på elevens starka respektive svaga sidor samt vad eleven egentligen vill uppnå.

Nästa fråga handlar om **hur ett material eller övning kan presenteras på lektionen och på olika sätt som det kan läras ut, om vi utgår från denna förberedelse oavsett vilken elev man ska möta, dvs individualisering**. Här får jag också lite olika svar men majoriteten svarar ändå att de tar det som det kommer...eller på "volley", som är ett uttryck jag stöter på i flera svar. Ett undantag från detta är Jakob som var inne på att försöka spela igenom allt materialet han ger ut, för att kunna förstå sig på de olika infallsvinklar och metodik till samma övning.

Jag väljer material som jag tycker är roliga och känner mig trygg med att kunna improvisera med på lektionen. Behöver inte vara så många moment. Man kan ha olika följd på upplägget som kan stimulera.

Tor brukar inte planera så mycket i detta avseende och förklarar att detta oftast är en rutingrej som kommer med erfarenheten av lärarjobbet:

Nej, jag känner att jag är säkrare nu som lärare, så jag tar det på "volley".
Det går att förklara på olika sätt.

Anita som har två olika jobb och ett speciellt sätt där skolan skiftar eleverna med olika lärare under tidsperioder säger:

Jag tar det nog som det kommer för det mesta. Det blir ganska mycket improvisation i mitt fall då vi ibland ligger efter i planeringen och helt plötsligt måste göra en rotation, och byta elev någon dag som man inte är förberedd på.

Rolf brukar fundera kring olika tankesätt kring hur man metodiskt kan bemöta eleven med materialet och övningen. Att detta kan vara en god grund att stå på som lärare;

Ja, jag försöker nog tänka en del kring metodiken. Det är ju väldigt olika hur olika personer tar till sig information och hur drivande de är. När man senare lärt känna den enskilda individen så vet man hur noga man måste gå igenom enskilda saker.

Rickard berättar istället:

Själva metodiken funderar jag nog inte så mycket kring. Det kommer i efterhand...man ser om det funkar eller om man får en annan infallsvinkel. Jag brukar mest köra på ”volley” och ta det som det kommer på lektionen. Man har ju några slags tankar om vad som är bra sätt att lära ut vissa grejer. Ibland funkar det jättebra och ibland inte, men jag kan inte påstå att jag analyserar varför jag tror vissa grejer funkar och andra inte.

Jag frågar om de, **i planeringen av en lektionen, kanske har någon sorts tidsplan, där olika moment ska hinnas med.** Moment som t ex. kanske får ta högst sju minuter var och sedan bockas av. En tanke om en lista som bör följas punktligt oavsett. Undrade också om de tycker denna tid (de flesta har tjugo min-lektioner) är tillräcklig. Erik reagerar med en missbelåten grimas när jag ställer denna fråga. Han tycker inte om detta synsätt på undervisningen och vill gärna inte att eleven ska hamna i något stresstillstånd p.g.a. av denna tidsbrist.

Nej, att följa en sådan tidsplan tycker jag är ganska så förkastligt. Jag går igenom en del moment som jag tycker den eleven behöver. Sen kanske vi spelar ihop så de inte fastnar i de olika momenten. Det är ju för sig olika hur upplägget ser ut om man har gymnasieelever(estet) som kanske har sextio minuter jämfört med nybörjarna som bara har tjugo.

Rolf berättar att han inte heller håller sig efter någon speciell, upplagd tidsplan, men att han försöker upprätthålla disciplinen att hinna med de mål som är uppsatta för dagen, och för just den eleven. Han säger:

...inte tidsmässigt, utan olika moment. Jag försöker följa min plan för de mål jag satt upp för lektionen, men om jag märker att eleven inte förstår momentet så får det ta mera tid. Jag antecknar väldigt mycket vad som inte hinner med och varför och hur vi kan jobba vidare på nästa lektion. Det är viktigare att eleven fattar än att jag ska hinna med mina, exempelvis, tre punkter.

Att kombinera två elevers lektioner kan vara ett sätt att ta itu med denna problematik. Detta har Anita gjort och berättar att hon även förändrat sin syn på tidsplaneringen inför lektionerna.

Planerar mindre och mindre nuförtiden. Jag har tidigare nästan planerat FÖR mycket hur lektionerna ska se ut exakt och skrivit kommentarer till det mesta osv. Jag tror det är väldigt bra att vara förberedd, fast man måste också kunna vara närvarande i stunden. Det är också så kort tid (20 min), men vi brukar slå ihop dem så det blir fyrtiominuters pass och på det sättet känns det som om man vinner tid. Då kan de få lyssna på varandra och värma upp tillsammans. Det känns som om det sättet är mer tidseffektivt.

Både Tor och Jakob säger att de tycker det är lite för kort tid med tjugo minuter. Tor brukar vilja få med två moment på denna tid och Jakob inflikar att han utgår från målet, inte tiden. Rickard tror han nog kan vara väldigt tidsoptimistisk på lektionen om det är flera moment som ska hinnas med. Han tror han skulle kunna bli bättre på att sätta upp tidsramar på hur lång tid vissa moment bör få ta, men påpekar också;

...lektionen kan dock bli fruktansvärt tråkig om man bara känner att man måste följa en massa moment och inte få lira.

5.4 Kommunikation

Denna rubrik behandlar alltså själva mötet mellan lärare och elev på lektionen. Hur är själva kommunikationen dem emellan? Hur bemöter man olika attityder till det som ska läras in och hur är förhållningssättet till elevens begränsningar, hinder och likaså dess goda förutsättningar inför det nya.

Min första fråga här handlar om **hur det kan se ut när eleverna får det nya materialet och några exempel på hur man kan jobba för att motivera eleverna med just detta.**

Jakob berättar hur han brukar gå till väga när han vill försöka motivera eleverna att ta sig an det nya materialet eller övning i överhuvudtaget. Han påpekar också att det är av stor vikt för eleven att kunna få förstå varför man gör det man gör.

Så länge de får välja ”50-50” vad de vill göra på lektionen så brukar de vara intresserade. Man får liksom mötas på halva vägen. Man förklarar och förankrar alltid skälet, varför man pysslar med en övning innan man börjar. Då brukar de oftast förstå och om de inte gör det så...finns det ju inga dumma frågor.

Rickard nämner i sitt svar att, som lärare, kan det ibland vara svårt att veta hur hårt man kan ”pusha” sina elever mot de mål, som de vid vissa tidpunkter (ungdomsstadier) kanske inte alls verkar bry sig så mycket om.

Detta är väldigt olika från elev till elev upplever jag det. Man tar ju ofta material som man övat och spelat själv. Oftast har de ju ingen aning om vad det är för något, men man presenterar grejerna och de brukar acceptera det. Vissa är väldigt positiva till den nya övningen och det är oftast sådana elever som brukar vara positiva och öppna för det mesta här i livet. Man känner ju t ex av motsatsen när det gäller en viss ålder, exempelvis högstadiet, när de kan vara negativa till det mesta och ha en lite ”trotsig” attityd.

Rolf upplever att det är ganska olika men tror mycket av detta kan bero, i ganska stor grad, på självkänsla och självförtroende hos eleven, hur de känner inför det nya.

Tor säger:

Det är väldigt olika. Vissa kastar sig över materialet och vissa tycker det är pesten. Vissa tycker det är superkul men övar sedan ingenting hemma. Generellt uppfattar jag att majoriteten tycker det är ganska roligt i a f.

När Erik ska presentera något nytt för eleven så brukar han oftast anpassa sig så att han ganska snabbt hittar elevens nivå av förståelse och på vilken svårighetsnivå man kan börja. Skulle ”kompet” han gett ut vara för svårt så skriver han i stunden ut en lite förenklad version så att de känner att de fixar kraven.

Man får inte köra fast och lasta på dem för svåra grejer. Hittar man bara den där balansgången så brukar de tycka att det är kul. Sådana där jätteduktiva elever kan man nästan lasta på hur mycket som helst.

Anita upplever inga större problem med motivationen bland hennes elever när de tar emot nytt material på lektionerna.

Generellt så tycker jag de tar emot det med glädje och någon slags tilltro till att det är bra för dem. Oftast är det så lite tid på lektionen för materialet eller övningarna, så de hinner ju inte direkt tröttna på dem. Ibland kan de protestera om man tar fram någon låt som de verkligen inte tycker om. Det tycker jag för sig är bra, att de berättar vad de vill göra, för då har man ju lyckats som lärare. Ibland kan man ju också stå på sig om det är någon övning som man tror är bra för eleven och då brukar de oftast köpa det.

Nästa steg handlar om problemområdet vid inläring, **när exempelvis elevens svårigheter för det nya visar sig och hur då läraren tacklar detta**. I detta fall bad jag om en del typiska exempel som de brukar stöta på i sin undervisning och hur de då brukar gå tillväga. Jag undrade också hur de lärt sig och erhållit denna kunskap/erfarenhet.

Rolf påpekar återigen vikten med att kunna förstå sig på olikheter mellan elevernas styrkor och svagheter när det gäller inläring med olika sinnen.

T ex rytm-läsning kan ju uppfattas på flera olika plan dvs matematiskt, musikaliskt(puls) osv. Jag försöker läsa eleven rent kroppsmässigt hur de förhåller sig till problemet. Vari ligger själva problemet och hur ska jag jobba med just den här eleven? Hur fort ska jag gå fram? Vissa behöver kanske den teoretiska infallsvinkeln till problemet medan det funkar bättre för andra med gehöret och att kanske lära in rytmen i kroppen den vägen. Jag måste försöka hitta vägen som gör eleven motiverad. Vet egentligen inte varifrån jag hämtat denna kunskap och det är ingen metod som jag lärt mig. Jag vet bara att det kommer ifrån mitt grundmål med att försöka göra eleven självständig. Försöker undervisa på det sätt som jag själv skulle vilja bli undervisad i. Det värsta man kan råka ut för som elev är att inte bli sedd och det vill jag inte hamna i som lärare.

Jakob brukar förankra inläringen med att sjunga det noterade eller trumfrasen som ska spelas. Han förklarar att det ofta brukar ge goda resultat att anknyta flera sinnen till problemet. Detta sätt att lära in är något han hämtat från egen erfarenhet när han läste fysik på högskolan.

Jag brukade läsa in det kapitel som jag hade i läxa på en kassettspelare som jag sedan lyssnade på. Kombinerade detta med att läsa högt ur boken och märkte att det gick mycket snabbare att lära sig denna väg.

...Jakob påpekar också att han tycker det är noga med att kolla av så att eleverna har förstått och kan hänga med. Likaså Anita, som säger:

Jag har som en slags metod att fråga väldigt mycket om eleven förstår. Det gör jag även när eleven gör något bra, att få låta dem beskriva känslan och händelseförloppet, vad det var som hände när de gjorde så bra ifrån sig. Samma sak om det inte funkar så frågar jag om vad de tror det är som inte funkar och vad som inte känns bra. Ibland kan man ju lätt se vad själva problemet är som t ex. att de

spänner sig, står konstigt etc. och då är det ju väldigt lätt att korrigera detta. Jag tror min metodik och metod kring dessa problem har förekommit någonstans i diskussioner i min utbildning på musikhögskolan. Sedan har man utarbetat sitt arbetssätt ur erfarenheten man får på vägen i jobbet.

Några andra olika tillvägagångssätt som jag får beskrivet från de andra kan vara att; ta ned övningarna i tempo, bryta ned det i mindre beståndsdelar, ta en paus från problemet och sedan återuppta övningen i slutet på lektionen. Erik är fast besluten att komma över "tröskeln" på problemet innan han släpper iväg eleven.

Man kanske får backa lite om själva momentet är för svårt, men jag ger mig inte förrän de fixat det.

En av grundfrågorna för hela min intervju var: **"Hur ser läxorna ut och hur gör du för att eleven vet hur han/hon ska öva på den hemma?"**. Mycket av svaren jag får handlar om att gå igenom läxan med eleven på lektionen så att de kan och har förstått uppgiften till kommande vecka, som t ex. Tor beskriver:

Jag går igenom läxan så de nästan kan den innan de går hem. Jag vill att de ska förstå det mesta och att allt ska vara klart i huvudet med det teoretiska, men att de kan jobba med det motoriska

Rickard förklarar att han brukar få repetera mycket med nybörjareleven för att få in denne i ett slags övningsmönster. Första terminen brukar han oftast ha en kort uppvärmningsövning samt en låt att spela till.

Jag brukar lägga stor vikt, och har det som krav, att de måste upprätthålla övning för, som jag då förklarar för dem, annars blir det inte roligt och man kommer inte framåt. Det är otroligt viktigt att man pratar om detta med föräldrarna också så att de vet vad som gäller när deras barn nu är nybörjare på sitt instrument. Oftast har de ju ingen aning om vad som gäller för övning.

Grunden är i a f att traggla grejerna på lektionen. Jag går igenom ungefär hur man kan öva på låtarna och ibland använder jag mig av förtryckta blad med övningstips, "Att tänka på när man övar", med text eller kanske enkla noter. Brukar försöka få dem att öva minst tjugo minuter fem gånger i veckan och det blir det tyvärr sällan de gör men de är oftast väldigt ärliga med hur mycket de hunnit. Vissa lärare kör ju med sådana där scheman att man får rita i gubbar eller kanske stjärnor när de övat enligt målen och det verkar ju fungera bra så det har jag funderat på att göra.

Då Rolf jobbar på tre olika ställen med helt olika typer av elever så ser hans läxor väldigt olika ut men en generell regel är att eleven får spela övningen eller läxan ordentligt på lektionen. Han tycker också det är bra om eleven får utrymme att...

...se lektionen som ett övningstillfälle. En del av övningsprocessen, att bolla idéer och att få synpunkter på sitt spel. Jag vill att de ska ha en bra känsla när de går till lektionen.

Någon som inte gärna använder ordet "läxa" är Anita. De hemuppgifter hon ger ut...

...ligger nog lite i kulturen och den speciella åldern (12-15), att jag anpassar mig efter eleverna och deras intresse. Jag skulle nog vilja säga att jag inte ger läxor på det sättet som man kan förknippa "läxa" med och som de MÅSTE kunna veckan därpå. Det finns ju så många olika sätt att tackla en uppgift som de ska lära sig. Om vi ska jobba med en låt så brukar de gå hem och lyssna på *youtube* och lära sig på så sätt. Ibland kanske man gör låtar eller övning som de ska kunna utantill och då

brukar jag kanske säga: ”det här (den här delen) kan du göra hemma till nästa vecka”, men då menar jag inte: ”detta blir din läxa till nästa gång och då kommer jag kolla/förhöra att du kan den.” Man kan väl tolka det som om jag tipsar om hur de kan förbättra sig genom att kolla upp vissa grejer. Man ger instruktioner på lektionen om hur man kan gå tillväga. Oftast brukar dessa instruktioner och förhållningssätt till eleven bli enklare om man får ha eleven en längre tid och lära känna denne och dess sätt att tillgodogöra sig kunskaper. Då vet man hur man kan göra ett slags upplägg på lektionen. Ibland kan det ju röra sig om rena teknikövningar som måste fixas och då brukar jag öva dem på lektionen så pass mycket att eleven verkligen känner att hon/han vet hur de kan öva hemma. Mycket handlar ju om dialogen med eleven och att hela tiden kolla av att de hänger med, att de förstår och att jag förstår vad de kan göra för att nå sitt mål.

5.5 Resultat och uppföljning

Så hur gick det egentligen?

Här är jag alltså nyfiken på **hur lärarna följer upp övningen som eleven förväntas ha testat hemma och hur de bemöter olika motivationsproblem, eller om det kanske finns kommunikationssvårigheter** (eleven har övat och verkar inte förstå, även om hon/han säger sig förstå) samt intresset för elevens sätt att lära sig på sitt eget sätt.

Rolf förklarar utförligt hur han går tillväga i detta fall.

Det får inte bli att man bara ”betar” av ett läxmoment utan att man pratar med eleven om hur de kan använda detta i musiken och som kan inkluderas för deras eget spel. Så när jag kollar av en läxa så spelar vi den ofta på olika sätt. Vi kanske gör det i en låt, jag kompar eleven eller så växelspelar vi övningen så att eleven kan använda lyssna-härma-momentet. Lektionen får alltså inte bli ett uppvisningstillfälle på hur bra eller dåligt man gjort läxan. Det är istället en del av processen för eleven att bli en bättre basist. Då vissa elever (estetgymnasiet) ibland sporras av tävlingsmomentet, försöker jag få dem att eftersträva att försöka spela så bra musik som möjligt istället för att spela så bra tekniskt de kan inför andra.

Skulle de komma tillbaka och ha stora motivationsproblem eller andra problem med övningen så försöker jag hitta ett informellt sätt att kommunicera med eleven. Man får bli personlig utan att bli privat. Eleven ska känna omtanke och ett personligt engagemang och inte bara en massa krav. Självklart måste man ju försöka ställa kraven i balans med målen och ibland upplever jag detta som enklare, när eleverna har höga mål med sitt musicerande. Då vet man vad man kan jobba emot. Jag försöker också få fram till eleven att det är helt okej att ifrågasätta undervisningen. Det är svårare på kommunala musikskolan där man måste jobba efter något slags musikaliskt mål som man inte alltid vet hur man ska tackla. Kommer de till lektionen och jag märker att de inte satt sin övning men haft flera veckor på sig så kan man ju prata (fråga) med eleven försöka förstå sig på var skon klämmer någonstans. Har de inte förstått övningen, är det kanske en pisstråkig övning som man kanske kan öva med en annan ingångsvinkel eller är de kanske inne i en annan mental period där andra grejer funkade? Man får bryta ned och göra mer grundläggande grejer och förhålla sig till eleven i just den stunden. Det är en balansgång mellan att känna av elevens motivationsfaktor till olika saker och hur mycket man kan peppa och pusha på olika moment som man vet de behöver, men gärna slingrar sig ifrån. Vilket också beror på olika faktorer som man kan medvetengöra.

Erik och Tor brukar spela igenom läxan med eleverna och de båda brukar fråga vad eleverna vill pyssla med om de märker att det finns motivationsproblem. Något annat som kanske är kul för tillfället. Tor påpekar dock att man ibland måste sätta vissa restriktioner. Vid andra problem så görs en felsökning så som han brukar göra på lektionerna.

Erik frågar eleverna om de förstått läxan och kollar av om de tycker att det är kul.

Musik måste ju vara roligt! Oftast så håller jag det på den nivån de är så att de bara kan ”köra” på. Det funkar bra och om jag märker att de ruttnar helt på uppgiften så kanske jag frågar vad de vill göra istället eller så förenklar vi det. Ofta kan de ha glömt bort läxan och då kanske vi gör något nytt istället

Liksom Tor och Erik försöker Jakob möta eleverna på halva vägen vid motivationsproblem:

Man får ta reda på vad de har för önsningar samtidigt som man kanske måste hålla fast vid vissa mål som kan vara viktiga. Först och främst måste man ta det lugnt när man kollar av läxan. Det är väldigt viktigt att man inte hastar, utan att eleven får känna att de kan och klarar av övningarna. Om man märker att de inte skulle ha förstått under veckan så finns det olika varianter att maskera samma övning med.

Rickard går igenom läxorna, som oftast brukar vara låtar, väldigt långsamt och säger att det då märks om de har fått känsla för låten och dess rytmik, vilket han förklarar; oftast brukar vara problemet. Han påpekar för eleven det som inte funkar och går igenom det som inte verkar satt sig från föregående lektion.

Oftast går jag bara igenom det igen. Vissa övar nästan inte alls men tycker det är jättekul att komma och lira ändå, så då får man anpassa sig efter deras målsättning och intresse. Jag märker om de har övat eller inte men är nogga med att inte sätta dit dem om de inte kan utan går ganska lugnt fram. Jag har en ganska mjuk inställning till det hela men jag brukar ta ett snack med dem om det pågår under en lång tid...i enstaka fall även med föräldrarna. Jag frågar vad eleven vill ha ut av undervisningen. Försöker förklara att det ju ändå kostar pengar att gå på kulturskola.

Anita, som gärna undviker att utsätta eleverna för ”läxkontroll”, frågar eleverna om de gjort något av grejerna, el. övningarna under veckans gång.

Vi testar det och jag ser om det satt sig eller om det behövs mer jobb. Jag brukar ofta spela in dem så att de kan få höra själva hur de lyckats nå sina mål och med mycket dialog kring lyssnandet och själva uppgiften. Det är nog väldigt styrt efter deras motivation och målsättning när det gäller dessa hemuppgifter. Jag jobbar därefter och ligger inte på dem om jag märker att de inte vill. Jag frågar vad de vill jobba vidare med och kanske byter spår ett tag om jag märker att de tappar intresset för själva övningen.

Annars kan det också vara så att det är någonting som eleven måste klara av för att nå in på en utbildning eller liknande målsättning och då kan jag nog vara mer bestämd med att fixa övningen. Dock är det i grund och botten alltid elevens val.

...vilket får mig att hoppa till nästa fråga. En fördom från vissa traditionella undervisningsmetoder är ofta att eleven kan känna press på sig att visa upp goda studieresultat i form av övning (eller instudering i största allmänhet) där eleven egentligen inte själv känner sig så motiverad av målsättningen. **Eleven kanske inte vet varför de övar på vissa uppgifter och får en känsla av att de övar för lärarens skull och inte för deras eget bästa. Hur undviker man detta?**

Jag flikar också in om de kan ge några typiska exempel på läxor/övningar som eleven visar stor entusiasm och motivation över att fixa och på några som brukar resultera i motsatsen.

Anita tycker inte detta problem existerar i hennes undervisning då hon inte får den känslan från eleverna, att de enbart gjort hemuppgiften för hennes skull.

Det är ju en kulturskola. Man anpassar sig efter vad eleven tycker är kul...eller ganska mycket så. Man vill ju självklart driva på dem, men generellt hamnar jag sällan i den situationen då man utgår att man är där för deras skull och vill hjälpa dem framåt med det de vill bli bra på. De brukar oftast bli väldigt motiverade av att få syssla med låtar de tycker om som hemuppgift. Kan inte riktigt komma på något skräckexempel när det gäller motsatsen. Kanske med sådana där kropp-andningsövningar. Det blir kanske så i den åldern (12-15 år), man känner sig lite som en sådan här gammal sångtant som ska leka drama med sina elever. Att t ex. låta, ropa...våga sträcka på sig osv. De kan tycka att de skämmer ut sig lite och man får vara lite försiktig då. Det handlar ju mycket om att våga släppa loss.”

Jag får många exempel i svaret på denna fråga som handlar om att förmedla själva ”verkligheten” av övningarna dvs. när eleven kan relatera övningen till något de förstår, sätta i ett musikaliskt sammanhang och få användning av samt även utveckla till något nytt. De flesta nämner också att den roligaste övningen är låtar som de gillar och känner igen. Erik brukar låta dem ta med mp3-spelare med låtar som man kan spela till. Han beskriver också att han sällan upplever elever som inte är motiverade och övar för att göra läraren nöjd.

De brukar ofta få en kick av att de kan koppla sitt spel till musiken på något sätt. När man kanske gett dem ett komp som de efter en veckas övning får testa till musiken, där kompet plankats - kopierats ifrån. De måste kunna relatera till musiken och man får försöka hålla det på deras nivå. Övningar som brukar kunna vara lite kämpiga, men som jag tycker de måste ha med sig är notövningar och vissa teknikövningar...te x dubbelslag.

Rickard har också märkt av att eleverna är som mest motiverade när de får övningar eller låtar, som är på s.k. ”rätt” nivå.

Oftast väljer de för svåra grejer, men då kan man ju alltid plocka ut olika partier i låten som man kan jobba med och förenkla så att den passar till deras nivå. Det måste vara lustfyllt så att de känner att de får ut något av det.

De flesta av svaren gällande ett typiskt exempel på övning som eleverna inte visar så stor entusiasm över är rena teknikövningar. Likaså här, då Rickard berättar:

...det är en teknikövning jag kommit på själv där man ska lära sig alla tonerna på femte och sjätte strängen i alla lägen för att kunna gå igenom barreackord med grundton på just femte och sjätte strängen. Det är en övning att nöta in helt enkelt. Vissa funkar det bra med. De gör det till en typisk skolläxa som sedan förhoppningsvis funkar till nästa lektion. Då gäller det att snabbt backa upp med låtar där de får testa och försöka förstå hur de får användning för övningen till låten...annars går det till spillo. Försök att koppla övningarna till musik som de kan relatera till och se sambandet emellan. Man måste låta det få bli verklighet.”

Rolf förklarar hur han vill nå eleverna med övningen och målsättningen.

Jag tycker inte om tanken om att eleverna, som verkligen vill satsa på musiken, kommer till lektionen och förväntar sig att någon annan ska lära dem att spela och ställer den indirekta frågan: ”Hur ska jag öva för att bli bra?”. Istället vill jag nå åt problemet från andra hållet så att de ställer sig frågan: ”Hur vill jag kunna spela?”...och så jobbar man genom motivationen därifrån. Jag kan inte ge några direkta exempel. Inte som moment betraktat. Man kan väl mer säga att när man hittat något som eleven kan relatera till och detta brukar få polletten att trilla ned.

Jag avslutar intervjun med frågan om **hur lärarna tror eleverna likställer läxor med övning och hur övning upplevs och har upplevts av lärarna själva**. Här får jag en hel del skilda svar. Rickard tycker sig se en skillnad och säger:

Jag tror läxan har en mer negativ klang än övning. Uppfattningen jag fått är att eleverna spelar mer än de övar och att de ser spelandet som övning, som en enda stor klump. Även om de spelar låtar de redan kan. Övning för mig är strukturerad träning av grejer som man vill kunna behärska. För min del har det någon slags negativ klang. Nuförtiden har man ju också mindre och mindre tid att kunna öva på grejer som man "borde" kunna och grejer man vill fixa.

Tor upplever mer att eleverna ser de båda begreppen med likhetstecken och att vissa elever är mer motiverade att öva för att nå sina mål. För Tor så har övningen alltid varit något lustfyllt och generellt roligt.

Roligast är att öva inför projekt- och målrelaterad övning såsom konserter och turnéer.

Jakob försöker undvika att tolka övning med något negativt och har jobbat mycket på senaste tiden med att försöka koncentrera sig på att hitta det roliga i varje övning. Att förknippa känslan med det roliga till övning.

Lusten till att vilja spela finns ju...och därav att öva för att kunna spela på det sättet.

När jag frågar Erik om uppdelningen läxor och övning så verkar han inte se någon problematik där, men förklarar mer filosofiskt:

Jag tycker de verkar ganska motiverade av läxorna, dvs övningen. Det är viktigt att föräldrarna inte tjuvar på eleverna så att de känner av en massa krav och tycker det blir jobbigt och tråkigt. Vissa kan ju uppfatta någon läxa som jobbig och kanske inte pallar långa, diffusa läxpapper och då får man återgå till filosofin...musik MÅSTE vara något roligt! För mig är övning någonting lustfyllt. Man känner att man utvecklas när man övar och man får kombinera det med att spela för att kunna motiveras till mer övning.

Rolf berättar att han inte uppfattar att hans eleverna ser övning som läxa.

Nej, majoriteten för mina elever ser nog inte något likhetstecken däremellan. Man får akta sig för att hamna i en sådan lärarroll, där man bara vänder blad i boken. När jag hör ordet "övning" så tänker jag på ett beslut man fattar för sin egen del. Att man verkligen vill lära sig något för sin egen skull och då får man hitta ett sätt i tid och rum där övningen funkar för stunden.

Anita berättar om sin taktik i undervisningen.

Jag tror inte de tolkar övning som läxa eftersom jag avdramatiserar detta genom att inte ge ut dessa "läxor" som de måste kunna. Jag tror de räds ordet och begreppet läxa...och jag tror det finns skillnad här. Min tolkning av övning är av en lite negativ klang tyvärr. En schablonbild att man stänger in sig på ett rum och "tragglar" övningar. Nu ser jag det lite på ett annat sätt men förr tyckte jag nog det var ett evigt tragglande. Nu ser jag det mer som om allting är övning. Jag hoppas detta har förändrat och påverkar mitt jobb som pedagog. Man lär sig med tiden.

5.6 Översikt av resultatet

5.6.1 Förberedelse

Samtliga intervjuade lärare anser att de förhåller sitt upplägg av lektionen efter elevens personlighet i det metodiska arbetet. Vad det gäller förberedelse av lektioner så nämner ungefär hälften att de använder sig av samma moment och övningar oavsett elev men att, som sagt, ingångsvinkeln till metodiken är annorlunda beroende på vilken elev det är.

Två stycken av lärarna nämner att de brukar tänka en del kring metodiken av ett material - övning när de förbereder lektioner oavsett vilken elev de ska ha. Alla lärare säger att de har planerade, olika, moment med i ett specifikt undervisningstillfälle. Ingen av dem anser dock att det är noga tidsmässigt, att hinna få dem klart på lektionen. Hälften av lärarna anser att tjugo minuter är en för kort tid för att kunna nå målen de har uppsatta för lektionen.

5.6.2 Kommunikation

Fyra av de sex lärarna förklarar att de med olika strategier kan klara upp motivationsproblem som de uppmärksammar när de ger ut nytt material och övningar till eleverna. Några exempel är: som morot, låta dem bestämma vad resterande hälften av lektionen ska få innehålla, förklara och förankra skälet till övningen, snabbt försöka hitta rätt svårighetsnivå på övningarna och därav kanske förenkla viss material. Lärarnas sätt att tackla svårigheter för inläringen av det nya materialet - övningen kan vara att anknyta flera sinnen till problemet såsom: sjunga frasen man ska spela, ge teoretisk infallsvinkel, jobba med gehöret, långsammare tempo, låta dem beskriva känslan när de gör rätt, bryta ned i mindre delar samt ta en paus och sedan återuppta övningen.

Alla mina respondenter har gemensamt att de går igenom (spelar) läxan/övningen på lektion till den grad att eleven ska kunna veta hur denne ska kunna öva på den hemma.

5.6.3 Resultat och uppföljning

Lärarna berättar alla att de brukar rätta sig efter elevens målsättning och intresse om de upptäcker att en övning inte varit så motiverande för eleven under veckans gång. Två stycken nämner att de försöker möta eleverna på halva vägen, låta dem bestämma att byta till något annat moment, men håller fast vid vissa mål som de tycker är viktiga för eleven att nå. En av lärarna lägger ner ganska mycket energi på att analysera vad felet kan vara att eleven inte känner sig så motiverad och påpekar att det arbetet är av stor vikt, att eleven känner omtanke och personligt engagemang från lärarens sida.

Majoriteten av lärarna påpekar också att motivationen till läxorna ökar när eleverna lär sig att omsätta övningarna till deras eget spel i en låt, dvs förstå att övningen kan sättas in i ett musikaliskt sammanhang. Flertalet av lärarna säger också att eleverna upplevs som mest motiverade och lustfyllda när de får pyssla med låtar som de gillar eller kanske bara känner igen.

Fyra av lärarna tycker övning ger någon sorts positiv klang medan de resterande två upplever det som något negativt. Bara en lärare upplever ett likhetstecken i begreppen läxa och övning hos sina elever.

6. Diskussion

6.1 Faktorer att diskutera kring

Om vi börjar med att kika på min urvalsgrupp av lärare så är könsfördelningen fem män och en kvinna. Åldern, huvudinstrumentet, yrkeserfarenhet och deras utbildning är varierande men jag tycker mig inte se att en skillnad av dessa faktorer har haft någon specifik koppling, eller inverkat på svaren i min studie. När det gäller svaren i allmänhet så är jag nöjd då det känns som om lärarna varit väldigt ambitiösa och svarat på frågorna så gott de kunnat.

Så hur kan vi då av denna information utläsa intressanta aspekter på hur läraren påverkar eleven i ämnet övning?

I frågan om förberedelse i form av material, lektionsplanering och metodiskt tankesätt så verkar några lägga ganska stor vikt vid detta och andra mindre. Endast två av mina respondenter hade speciellt tankarna kring hur man kan planera metodiskt att gå tillväga med en övning man finner intressant och kanske vill använda i sin undervisning, dvs. innan de träffat eleven. Det verkar i överlag vara någonting som sker på plats på lektionen. Man skulle kunna säga att i min studie så styrs metodiken kring material av elevens sätt att ta in information då detta uppmärksammats av läraren. Det jag kommer att tänka på då är hur lärarna tänker kring elever som inte har utvecklat en fullt så fungerande inlärningsfunktion och som kanske inte är så lätt att upptäcka. Har läraren i detta skede möjlighet och skulle våga testa nya metodiska tillvägagångssätt som går utanför deras vanliga sätt att tänka kring metodiken?

Jag läser av mina svar att frågan **hur ett material eller en övning kan läras ut oavsett vilken elev man ska ha**, är ganska färgad och kanske misstolkas av frågan om **förberedelse av genomgång av ett material är olika för olika elever**, men jag tycker mig ändå uppfatta att man inte gärna letar i onödan efter metodiska förhållningssätt som inte känns nödvändiga. Kanske en aspekt på tidspressen lärare upplever till dagens tjugominuterslektioner? Att man inte hinner grundligt undersöka vilken metodik som passar under lektionens gång. Detta kan ju hänvisas till Lehmans (1997, s. 4) forskning om hur svårt det kan vara att instruera övning och medvetengöra elevens olika förhållningssätt till övning. Anitas idé med att slå ihop två enskilda lektioner brukar ju vanligen vara ett sätt som används mer och mer av kulturskolelärare. Frågan är bara hur väl beprövat detta är inom olika instrumentgrupper och hur man kvalitativt kan ställa dessa två lektionsförfarande mot varandra och väga dess fördelar och nackdelar.

Jag får en del intressanta svar när jag frågar om **hur eleverna upplevs ta emot nytt material på lektionen och hur läraren kan motivera eleverna(de som behöver) i detta skede**. Bara att eleverna måste få motivationshjälp med detta från lärarna är ju i sig ganska intressant och relevant för hur vi kan se på övning egentligen (se t.ex Werner 1996 och Mellander 1991, s. 6-7). Jag vet inte om jag ska tolka det som tyst kunskap men jag får ganska få exempel på hur själva övningen kan presenteras. En av lärarna tar upp vikten vid att ge eleven chans att få förstå övningen genom att förklara grundligt skälet till övningen och visa på hur den kan användas i musikaliskt sammanhang.

Jag tror detta har stor effekt på hur eleverna lär sig för framtiden tänka kring nytt material och att sälla sådant som känns användbart, både för stunden och på sikt. Att detta är ett svar (förankra musikaliska skäl till övningen) som dyker upp hos de flesta av lärarna senare, under rubriken

”resultat och uppföljning”, vet jag inte om jag ska tolka som att det oftast är något som görs när eleven kommer tillbaka efter en veckas tragglande av övningen (?) Erik berättar i all fall:

”De brukar ofta få en kick av att de kan koppla sitt spel till musiken på något sätt. När man kanske gett dem ett komp som de efter en veckas övning får testa till musiken (där kompet plankats/kopierats ifrån)” (s.18)

Även Rickard säger:

...det är en teknikövning jag kommit på själv där man ska lära sig alla tonerna på femte och sjätte strängen i alla lägen för att kunna gå igenom barreackord med grundton på just femte och sjätte strängen. Det är en övning att nöta in helt enkelt. Vissa funkar det bra med. De gör det till en typisk skolläxa som sedan förhoppningsvis funkar till nästa lektion. Då gäller det att snabbt backa upp med låtar där de får testa och försöka förstå hur de får användning för övningen till låten...annars går det till spillo” (s.18-19)

Då de flesta nämner i frågan om **hur man undviker man att eleven övar för lärarens skull**, hur de märker elevens ökade motivation för övningarna när lärarna kan förmedla övningens själva ”verklighet” i det musikaliska sammanhanget, så kan man bli nyfiken på att det inte dyker upp så mycket i frågan **hur man presenterar nytt material**. Det kan tolkas som om det finns ett sätt att försöka undvika att eleven ska hamna i ett ”spelande” mer än ”övande”, vilket kanske går att förklara som; att försöka få eleven att fokusera mer på rörelsemönster, kroppens muskler och en rädsla och uppfattning för att övandet kanske inte blir lika effektivt om eleven inte ägnar full uppmärksamhet åt vad, exempelvis, fingrarna gör utan mer lyssnar på musiken. Denna uppfattning om övande verkar vara ganska uppdelad bland lärarkåren idag. Jag har själv fått flera olika förklaringar och tillvägagångssätt på hur man kan öva en och samma övning från olika lärare. Många vill gärna skilja övning från musicerandet och menar att man ska se övning som olika lager där man bör medvetengöra ett lager i taget. En av de vanligaste exemplen är: öva långsamt för att lära kroppen koordinationen och öva sedan upp denna i tempo. Testa sen att spela till någon musik. Andra lärare tycker man ska involvera så många lager som möjligt på en gång: öva det tempo som du vill kunna spela i direkt och jobba därifrån med musicerandet i fokus. Som jag nämnde i bakgrund(s. 4) så finns det påtagligt lite forskning inom detta område, vilket kanske har sin förklaring i den enorma komplexitet och mängd faktorer (personlighet, livssituation, livshistoria etc.) som i stunden påverkar inläringen.

Om det var brist på exempel från lärarna hur man kan presentera materialet så känns det som om det finns hur många exempel som helst på hur man kan gå tillväga när det uppstår problem vid inläringen till övningen. Det känns verkligen som om lärarna lägger ned stor energi till att lyssna på eleven och en stark vilja att inte ge upp på denne, som Rolf nämner (s.14):

Det värsta man kan råka ut för som elev är att inte bli sedd och det vill jag inte hamna i som lärare.

Att instruera övning verkar ju som sagt vara ett större problem och inte fullt sammanhängande med problemlösning vid inläring om man ska gå efter mina svar. Min huvudfråga om **hur lärarna gör för att eleven ska veta hur han/hon ska kunna öva på läxan hemma** gav mig ganska liknande och kanske inte fullt så utvecklade svar till själva frågan i sig. Det är antagligen här påverkan till elevens design av övning är som störst. Läxornas utformad verkar vara olika och har lite olika funktion beroende på vilka elever man möter och där man överlåter ansvar för hur den ska genomföras lite beroende på mognadsgrad och färdighet på instrumentet. Alla mina lärare nämner

att de lär ut övningen på lektionen till den grad att eleven ska kunna fortsätta öva den på samma sätt hemma, dvs komma ihåg hur man gick tillväga för att uppnå målet med den. Det nämns inga speciella tillvägagångssätt eller exempel och jag bad inte heller om några här, utan att övningen ska kunna förstås både teoretiskt och i praktik och att det är i praktiken, dvs. med det motoriska, som eleven bör jobba vidare hemma. En tanke som dyker upp är hur lärarna här strukturerar upp målet för eleven och vilka mål vi utgår ifrån? Om vi återgår till ovanstående frågeställning kring problemet med presentation av materialet, så skulle man ju kunna hamna i en situation där en elev med övningsproblem ”tragglar” en övning en vecka utan att bli delaktig i de kortsiktiga och långsiktiga målen som läraren bär på och som en gång i tiden funkade för denne just då (Lehman 1997, s. 4);

Det kan resultera i en dominans av imitation från elevens sida och uppfattningen från läraren att: det som fungerar för mig, fungerar för dig.

Något som jag känner jag upplevt en del under min tid som övande elev vilket, jag är ganska säker på, resulterade i att jag tog skada av i form av spänningar i rygg och nacke. Jag upplevde att när jag inte såg något mål med övningen/övandet så tappade jag fokus. När fokus försvann så uppstod tristessen till övningen och en känsla av att; jag fixar inte detta. Vilket i sin tur kan resultera att man börjar jämföra sig med andra, nedvärdera sig själv och, i värsta fall, glömma bort sitt eget mål med musicerandet i överhuvudtaget.

Musiken identifieras med regler istället för med det roliga och det fria. Han hävdar att detta kan i värsta fall leda till minskad självkänsla vilket kan resultera i svårigheter att uppskatta livet i allmänhet. För att tro att vi är bra måste vi hela tiden spela bra och detta i form av att nå resultaten från våra läxor, övningar etc. (Werner 1997, s. 6).

Mycket av detta tror jag handlar om huruvida lärare ställer det kortsiktiga målet (sätta övningen till nästa vecka) i balans mot det långsiktiga (vill göra eleven självständig och försöka få denne att bli sin egen lärare). Några av lärarna nämner följande på frågan om hemuppgifter.

Anita (s.16) :

Man kan väl tolka det som om jag tipsar om hur de kan förbättra sig genom att kolla upp vissa grejer.

...

Mycket handlar ju om dialogen med eleven och att hela tiden kolla av att de hänger med, att de förstår och att jag förstår vad de kan göra för att nå sitt mål.

Rolf (s. 14):

Jag måste försöka hitta vägen som gör eleven motiverad. Vet egentligen inte varifrån jag hämtat denna kunskap och det är ingen metod som jag lärt mig. Jag vet bara att det kommer ifrån mitt grundmål med att försöka göra eleven självständig.

Jag tänker att mycket av detta handlar om att utbilda eleven att ta initiativ för att känna ansvar för sin egen utbildning. Det är en känslig och vital del av lärarens arbete som egentligen inte pratas om så mycket, men som jag uppfattar är starkt kopplat till elevens motivation och helhetssyn på övning. Eleven vill känna att han/hon påverkar sin situation och ett utanförskap, isolerande från denna situation leder antagligen till att eleven letar detta någon annanstans (i mitt fall målandet). Känsligt eftersom läraren måste hitta balansen i hur mycket ansvar eleven kan bära i olika situationer för att denna situation ska kunna undvikas. Psykologiska faktorer gör att vissa kan bära mer eller mindre och det kan vara väldigt svårt att veta vad eleven behöver vid en viss situation i

livet (vilket eleven själv kanske inte vet) och vad som kan vara förlösande effekter till negativa eller positiva spiraler i detta.

Lite av den problematiken kan ju förklara en del av svaren till frågan om **uppföljning av övning och bemötande av motivationsproblem**. Många av mina respondenter nämner ju att de frågar eleverna om de vill pyssla med något annat, roligare för tillfället, om de stöter på motivationsproblem efter att eleven övat hemma en vecka men inte verkar trivas med övningen. Även då felsökning görs är jag fundersam på om man som lärare ibland kanske glömmer bort att grundligt fundera på varför eleven egentligen inte tycker det är kul. Det kan ju kanske upplevas hos eleven att man lämnas med problemet och att eleven tänker: ”det inte är någon idé att ge sig in på det där för jag fattar ju ändå inte”. Det finns kanske hos läraren en tanke om stor variation hos eleven istället för i övningen, dvs det kan vara lättare att tänka: den här eleven tyckte inte det här var så kul, vi testar en annan övning, istället för: den här eleven tyckte inte det var så kul, undrar hur jag kan göra övningen annorlunda så eleven tycker det är kul? En sådan problemlösning tror jag kan styrka eleven både till självkänsla och motivation för andra övningar. ”Jaha, det var alltså inget fel på mig, då kanske jag kan sätta den andra övningen också!”. Dialogen med eleven är därför antagligen väldigt viktig här, vilket jag tror alla mina intervjuade lärare också påpekar. Att kunna få så mycket information som möjligt om vad som kan uppfattas som svårt respektive lätt med övningen och hur eleven känner för den.

6.2 Metoddiskussion

Vissa av frågorna blev väldigt luddiga och gav upphov till ganska stora och öppna svar vilket gör det svårt för mig att jämföra dem och ta fram det som anses vara viktigt att redovisa i denna uppsats för mitt speciella syfte. Speciellt i den första delen: Förberedelse, är det svårt att urskilja svaren mellan frågorna, som nästan går i varandra. Jag skulle kunna ha riktat in mig mer specifikt på frågor kring övning och inte så mycket kring lärarens roll och funktion när det gäller inläringen i största allmänhet. Dock tycker jag detta sammanlänkar med övningen på sådant sätt att det blir svårt att utelämnas från uppsatsen. Jag kände också hur jag svävade ut lite i själva intervjutillfällena, då jag upplevde att dessa situationer lärarna befinner sig i är ganska intressanta för mig och jag genom olika följdfrågor därav fick in ganska mycket information som jag hade svårt att sälla ut.

Det var också en stor svårighet att undvika att ge färdiga svar eller frågor som på flera sätt ger en antydning om hur man som ”god” pedagog bör svara. Jag tror dock alla gav ärliga svar som speglar deras arbetssituation i dagsläget men jag kan genom att ha lagt mig i vissa frågor, som att ge exempel, påverkat svaret från läraren en aning.

Vid två intervjuer hade jag ej inspelningsutrustning med vilket bidrog till att jag gjorde mindre textsammanfattningar av svar då jag inte kunde skriva ned allt vad de sa under intervjutillfället. Detta resulterar i en ganska mycket mindre textmaterial att jobba med och det är svårt att utsluta att jag gjort någon typ av tolkning direkt på plats vad beträffar; att tolka något man hör och sedan skriva ned detta med egna formuleringar. Det kan också vara av vikt att påpeka att en av lärarna(Rolf) ofta syftade på undervisning på musikgymnasium när denne svarade, vilket kanske inte ger en helt rättvis jämförelse med undervisning på kulturskola.

6.3 Fortsatt forskning

Det skulle vara intressant att utveckla några av dessa frågorna kring övning i mitt frågeformulär. Hur vanligt är det t e x att läraren går ifrån sin vanliga metodik när det gäller övning och testar andra sätt? Vilka effekter kan detta ge på exempelvis elevens motivation? Hur påverkar elevens design av övning när det gäller kortsiktiga- och. långsiktiga mål och hur inverkan läraren på detta. Det skulle också vara intressant att forska hur nedskärningarna i kulturskolorna (vilket resulterar i väldigt korta lektioner) har för påverkan på elevens sätt att tillgodogöra sig kunskaper för att kunna utveckla sitt övande.

6.4 Musikskolans fortsatta utveckling

Jag tror definitivt vi skulle kunna utveckla vår utbildning i instrumentalpedagogik (och kanske även grundskolepedagogik) att få möta en större bredd av olika sorters metodik till olika sorts övning. En större kunskap att kunna vrida och vända på ett metodisk problem där vi kan hitta flera ingångsvinklar till en och samma övning och därav kunna hjälpa fler elever utan att behöva hoppa till en annan övning beroende på att eleverna är och lär in annorlunda.

7. Referenser

Litteratur:

- Calissendorff, M. (2005). "Om man inte vill spela – då blir det jättesvårt" *En studie av en grupp förskolebarns musikaliska lärande i fiolspel* (Örebro Studies in Music Education, 2). Diss. Örebro: Örebro universitet, Musikhögskolan.
- Hallam S, (1997) "What do we know about practising? - Towards a model synthesising the research literature" i Jørgensen,H & Lehmann, A,C. (1997). "Does practice make perfect?".
- Hallam,S. (1998). "Instrumental teaching. A practical guide to better teaching and learning", Heinemann Educational Publishers. Oxford.
- Jørgensen,H & Lehmann, A,C. (1997). "Does practice make perfect? Current theory and research on instrumental music practice." NMH-skriftserie. Oslo.
- Mellander, K (1991) "Undervisningen är död. Längre leve lärandet", Tygelsjö: Learning Methods International.
- Nachmanovitch, S. (1990) "Spela fritt – Improvisation i liv och konst", Göteborg: Bo Ejeby Förlag.
- O'Neill, S. A. (1997). "The role of practice in children's early musical performance achievement", i H Jørgensen, & A,C. Lehmann, (1997). "Does practice make perfect?".
- Oscar, H (1974) "Galen i Musik", Stockholm: EMI
- Saar, T. (1999) "Musikens dimensioner – en studie av unga musikers lärande". Acta Universitatis Gothoburgensis. Göteborg.
- Schenck, R (2000) "Spelrum - en metodikbok för sång- och instrumentpedagoger", Göteborg: Bo Ejeby Förlag.
- Trost, J (1993) "Kvalitativa intervjuer", Lund: Studentlitteratur
- Trost, J (2001) "Enkätboken", Lund: Studentlitteratur
- Werner, K(1996). "Effortless Mastery – liberating the master musician within", James Aebersold jazz, inc, New Albany.

(bilaga 1)

Intervjufrågor

Grundfrågor kring intervjun

1. Lärarens förberedelser och variation i förhållande till olika elever.
2. Kommunikation på lektionen - intresse och engagemang för eleven?
3. Hur följer läraren upp elevens övning?

Intervjufrågor

1.

Hur ser ditt arbetspass ut (generellt)?

Varierar dina elever i åldrar och kunskapsnivå? Och...

...hur upplever du detta i ditt arbete? (oavsett svar på föregående)

Är ditt upplägg av lektion, genomgång av ett och samma innehåll, olika för olika elever?

Om, i så fall varför? Varför inte?

I denna fråga, hur tror du den allmänna musikläraren gör?

När du förbereder en lektion med en elev, funderar du på hur du ska presentera materialet och på olika sätt det kan läras ut? (En slags allmän förberedelse oavsett vilken elev man ska ha)

Följer du ofta en planering för lektionen enligt någon sorts tidsplan? (För lite tid?)

2.

Hur känner du att eleven tar emot det nya materialet (övningarna) på lektionen? Beskriv gärna kort hur det kan se ut och olikheter mellan eleverna?

Om du märker att eleven har svårt att förstå, hinder som uppstår, hur går du tillväga? (Eftersom detta ofta skiljer sig helt så kan jag be om några vanliga typiska exempel de brukar stöta på i sin undervisning)

När du hjälper eleven på detta sätt, hur har du snappat upp den kunskapen? Böcker, erfarenhet etc.

I denna fråga; hur tror du musiklärare i allmänhet prioriterar tiden?

Hur ser läxorna ut och hur gör du för att eleven ska veta hur han/hon ska öva på den hemma?

3.

Hur kollar du läx-övningsresultatet när eleven kommer tillbaka nästa pass?

Hur följer du upp olika situationer som: Eleven har inte övat och visar väldigt lite motivation över uppgiften? Eleven har övat men verkar inte förstå (även om han/hon säger sig förstå)?

På vilket sätt tror du man kan förhindra att eleven känner att han/hon övar för lärarens skull och inte för sin egen?

Kan du ge några exempel på några typiska läxor/övningar där du märker att eleven verkligen går helt på egen drivkraft/stark motivation? Några exempel på den motsatta situationen?

Hur tror du eleverna tolkar övning kontra läxor idag?

Hur tolkar du övning?

Övriga frågor och tillägg som uppstått under intervjun.